

EXPOZIȚIA ANIVERSARĂ „120 DE ANI DE LA CONSTITUIREA SOCIETĂȚII DE LECTURĂ ORADEA“

A intrat deja în obișnuință faptul de a organiza, cu prilejuri festive, expoziții temporare prin intermediul cărora se prezintă activitatea pozitivă, validă sub raportul unei reconsiderări critice, a unor personalități sau asociații culturale. Este, desigur, o străduință meritorie, care se cuvine a fi semnalată. Eficiența ei imediată constă în a oferi publicului neavizat posibilitatea unui contact nemijlocit cu „realitatea vie” a unor epoci revoluționale, cu fapte ce și transmit, astfel, semnificațiile. Mărturiile documentare, atunci când sînt și originale, condensează și acel inimitabil colorit de epocă, reflectînd totodată valențele unei civilizații structural deosebite de cea a zilelor noastre. În această ordine de idei, nu ni se pare altceva mai convingător decît includerea într-o expoziție a surselor documentare inițiale, fundamentul altor considerații teoretice. Ele devin accesibile vizitatorilor, realizîndu-se astfel și coeficientul de impresionabilitate scontat de organizatori.

Concretizînd, putem afirma că Societatea de lectură din Oradea, de la înființarea căreia (la 21 martie 1852) au trecut douăsprezece decenii, nu mai este pentru orădeni, o noțiune abstractă, cu care se operează în timpul unor expuneri. Preocupările ei, diverse și eficiente, au fost reliefate de expunerea găzduite — timp de aproape o lună de zile (21 martie — 17 aprilie) — de cele 10 vitrine așezate în impunătorul hol de la intrarea în Muzeul Țării Crișurilor din Oradea.

Expoziția a conținut fotografii ale conducătorilor mai reprezentativi ai societății (Alexandru Roman și Iustin Papfin), documente inedite (din perioada de început a activității „lepturștilor” orădeni, cum li se spunea atunci), precum și tipă-

riturile societății („versuinții Romani”, „Diorile Bihorului” și „Fenice”), care i-au asigurat un real prestigiu în viața culturală din nord-vestul țării.

Au fost prezente, de asemenea, publicații românești din imperiul habsburgic („Familia”, „Gazeta Transilvaniei”, „Foaia pentru minte”, „Concordia”, „Albina”, „Federațiunea”, „Aurora Română” etc.) în care au apărut informații, referințe și articole despre eforturile membrilor societății de a se reliefa pe plan spiritual și a contribui la fortificarea conștiinței naționale. Modalitatea cea mai adecvată, uzată frecvent, a fost „organizarea” unor ședințe publice, de fapt veritabile manifestări culturale-naționale la care luau parte intelectualii și tineretul român din oraș, apoi țărani din satele apropiate, precum și neobișnuit de mulți reprezentanți ai unor societăți culturale din județele Arad, Satu Mare și Maramureș. Prin multiple documente a fost prin urmare evidențiată această fațetă de element culturalizator a societății literar-culturale a elevilor și studenților români din Oradea.

Textele lapidare, de o nelendoielnică utilitate, au completat cu precizările necesare materialul expus. Ca și lucrările apărute în anii interbelici și recent, au avut ca obiect problematica variată a multivalențelor străduințe ale membrilor societății.

În sfîrșit, menționăm că această expoziție este prima de acest fel consacrată societății — cîteva documente numai despre ea figurînd în expoziția permanentă a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea.

Viorel FAUR

„SHQIPERIA ARKEOLOGJKE”

Albumul „Albania arkeologjke”*, editat de sectorul de arkeologie al Universității din Tirana, înmănușează concluziunile rezultate obținute de specialiștii albanezi în acest domeniu.

Volumul prezintă un interes multiplu: arheologii găsesc un bogat material pentru diverse etape din vechea istorie albaneză; etnografuli au la dispoziție materiale care permit incursiuni de ordin paleoetnografic și de etnografie comparată; muzeografuli găsesc rezolvări muzeistice moderne, sisteme și posibilități de conservare „in situ”.

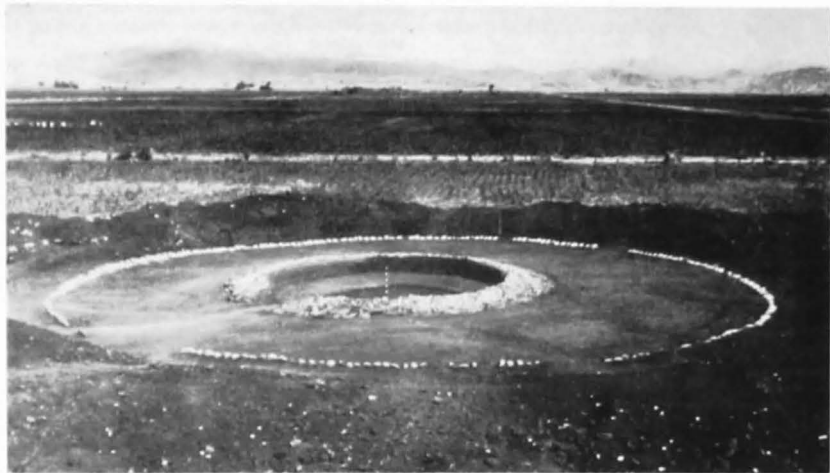
Albumul conține, pe lângă valorosul material ilustrativ, un consistent studiu semnat de prof. Muzafer Korkuti, în care sînt analizate, pe baza exemplificărilor arheologice, cele mai semnificative momente din istoria veche a Albaniei.

Așa cum se arată în studiu, arheologia albaneză, ca și celelalte ramuri ale istoriografiei s-a format

ca știință în anii de după eliberare, materialele descoperite prin săpături sistematice și științific coordonate ajutînd la elucidarea unor importante probleme privind vechea civilizație iliră și albaneză. Astfel la Maliq s-au întreprins timp de șase ani ample cercetări, dezvăluindu-se vechea civilizație a acestor locuri, începînd din perioada neolitică (prima jumătate a mileniului al III-lea î.e.n.) pînă în perioada bronzului (sfîrșitul celui de-al II-lea mileniu).

Obiectele descoperite în alt centru important, la Pazhok, aparțin epocii mijlocii și timpurii a bronzului. Ceramica lucrată aici a păstrat tradițiile olăriei neolitice, demonstrîndu-se astfel o continuare de viață a populației din această zonă. Materiale arheologice din cele două centre mai sus-menționate i-au condus pe arheologii alba-

* „Shqipëria arkeologjke”, Tirana, 1971, 12 pag. text, 125 ilustrații alb-negru + 83 color.

Tumul iliric sec. XV î.e.n., după săpături

nezi la concluzia că ethnosul ilir s-a format la începutul epocii bronzului.

Unul din principalele cimpuri de investigație ale arheologiei albaneze a fost cercetarea culturii ilire în epoca fierului, perioadă în care s-a consolidat și s-a dezvoltat cel mai mult civilizația iliră. În această direcție s-au făcut importante descoperiri pe valea riului Mati, la Vajza (reg. Vlora) și la Dro-pull de Sus (reg. Gyrokastra). Toate materialele descoperite: ceramică, unelte de metal, podoabe, obiecte de artă dovedesc că în special în a doua jumătate a epocii fierului, în așezările Piloça (Amantia), Ironay, Krotina (Dimale), Jerma (Antigonea), Xibër, Holm, în Kolonja și în vechile orașe Gagtau și Rosuga, meșteșugurile au ocupat un loc important în vechea Ilirie.

Arheologia albaneză și-a orientat atenția și spre studierea culturii grecești și romane a orașelor albaneze de coastă. În timpul săpăturilor inițiate, după eliberare, în Apollonia, atât în vechiul oraș cît și în necropole, au fost date la lumină cîteva sculpturi, o bogată colecție de ceramică, un număr mare de obiecte de teracotă, unelte de muncă, variate materiale folosite în construcții. Cele mai reușite exemplare din aceste obiecte au fost expuse în bogatul și frumosul muzeu al orașului Apollonia.

Un alt domeniu important din cercetarea arheologică albaneză în ultimii 25 de ani a fost studierea culturii medievale timpurii. Săpăturile făcute în diverse puncte: Kruja, Bukël (reg. Mirdita), Shurdhah (reg. Shkodra), Klos (reg. Mati), Tufina (reg. Tirana) etc. dovedesc că civilizația albaneză din evul mediu timpuriu, care s-a răspin-

dit pe o arie foarte largă, prezintă o strînsă unitate culturală și o puternică tradiție iliră. Această civilizație s-a îmbogățit cu noi elemente din contactul cu civilizațiile romană și bizantină. Un lucru foarte semnificativ este faptul că purtătorii civilizației din evul mediu timpuriu au fost descendenții vechilor iliri, pe care cronicarii bizantini i-au numit „albanezi”, după numele unui mic trib ilir.

Vestigiile materiale aduse prin cercetările arheologice au reprezentat astfel argumente cu o soliditate de necontestat, privind vechimea și continuitatea civilizației albaneze.

Din materialul ilustrativ considerăm că rețin atenția în mod deosebit, pentru specialistul român din diverse sectoare de activitate, piesele de ceramică dintre care cele redată color permit observarea unor analogii cu ceramica noastră neolitică — atât prin formă, cît și prin cromatică și gama motivistică. Pentru cercetătorii vechilor meșteșuguri remarcăm uneltele de muncă din fier din sec. IV—II î.e.n. (fig. 53). Foarte valoroase ni se par mozaicurile de la Apollonia (fig. 78—81), cel de la Durrachion (fig. 99) și Lin (fig. 127—129) prin bogăția de ornamente geometrice, florale și figurale. Toate sînt redată într-o manieră care vădește un înalt grad de civilizație.

Întrucît albumul se adresează în primul rînd specialiștilor, considerăm că lucrarea ar fi cîștigat în rigoare științifică prin notarea dimensiunilor unor obiecte în textul explicativ al ilustrațiilor.

Continuitatea culturii și civilizației albaneze este marcată, în mod consecvent atât în comentariu cît și în ilustrații. Ea nu se referă numai la perioadele vechi din istoria albaneză, ci este legată și

cu prezentul înfloritor, ilustrat prin imagini semnificative din viața nouă care a înflorit în vechile centre de civilizație albaneză.

Condițiile grafice excelente asigură, pe lângă competența științifică a întregului material, va-

loarea acestui volum, care marchează un moment important din preocupările științifice actuale ale țării prietene.

Ion DRĂGOESCU, Germina COMANICU

UN TEZAU DE MONEDE REPUBLICANE ROMANE DESCOPERIT LA ROȘILE-VÎLCEA

În vara anului 1969 un sâtean din Hotâroaia — comuna Roșile — făcând unele săpături pentru nevoi gospodărești, a descoperit, întâmplător, un schelet, în marginea drumului, pe punctul numit „Zugravul”. Locul descoperirii este un mamelon format din pământ amestecat cu pietriș, situat pe o înălțime care domină întreaga vale a Hotâroaiei.

Până la deplasarea noastră la fața locului, scheletul fusese distrus, reușind să salvăm doar maxilarele care se află în prezent în colecțiile Muzeului Olteniei din Craiova.

Cu aceeași ocazie, într-o vie din apropiere, am cercetat un alt loc în care un elev descoperise o monedă republicană romană din argint. Au mai fost astfel descoperite încă 8 monede.

Cele nouă monede — denari —, din argint, au fost emise între anii 99—73 î.e.n., după cum urmează :

1. Denar

Lucius Duilius Torquatus
Av. Roma. Capul Romei cu coif spre dr. sub
bărbie x;
c.p.c.
Rv. [L] *TORQVA*
[ex] S.C. luptător pe cal galopînd spre
stg. Grueber, 518
99—94 î.e.n.

2. Denar

Lucius Flaminius Cilo
Av. Roma. Capul Romei cu coif înaripat spre
dr. sub bărbie x;
c.p.c.
Rv. L. *FLAMIN* [I]
[Cilo] Victoria nuda în bigă spre dr.
cu coroană. Grueber, 537
99—94 î.e.n.

3. Denar

Decimus Iunior Silanus
Lucii Filius
Av. Capul Romei cu coif înaripat spre dr. în
spate litera I — c.p.c.
Rv. D. *SILANVS L.F.* în exergă Roma
Victoria în bigă, galopînd spre dr. — c.p.c.
deasupra numărul IIIII
Grueber, 1798, asemănător,
88. î.e.n.

4. Denar

Av. PANS. Capul lui Apolo laureat spre dr.
sub bărbie viri de săgeată
Rv. [C. VIBIUS C.F.] în exergă, Minerva în
cvadrigă galopînd spre dr. Grueber
2244
87. î.e.n.

5. Denar

Cnaeus Cornelius Lentulus
Av. Bustul lui Marte spre dr. cu coif crestat
Rv. G.N. LENTV [L], în exergă Victoria în
bigă, galopînd spre dr.
Grueber, 2440
86. î.e.n.

6. Denar

Av. Capul lui Jupiter tânăr, laureat spre dr.
dedesupt fulger, c.p.c.
Rv. Jupiter în cvadrigă spre dr. c.p.c.
cca. 85—82 î.e.n.

7. Denar

Caius Naevius Balbus
Av. Capul lui Juno diademat spre dr. în
spate S.C. sub bărbie G.
Rv. C.N.E. B.A.B., în exergă Victoria nuda
în trigă spre dr.
Grueber, 2917
81. î.e.n.

8. Denar

Lucius Lucretius Trio
Av. Capul lui Neptun laureat spre dr. în
spate trident și numărul XX. c.p.c.
Rv. L. LVCRETI, TRIO în exergă geniu
înaripat pe delfin spre dr. c.p.c.
Grueber, 3250
76. î.e.n.

9. Lucius Axsius Lucii

Filius Naso
Av. NASO. Capul lui Marte tânăr cu coif
impodobit cu pene spre dr. sub bărbie S.C.
în spate numărul T. c.p.c.
Rv. L. AXSIUS L.F. — în exergă Diana
în bigă cu cerbi spre dr., sub cerbi, cline, în
spate doi cliți și numărul T.
Grueber, 3348
73. î.e.n.

Nicolae RĂDAC